

Haalt Jetten Prinsjesdag?

Posted on 27 juni 2026 by Bart Jan Spruyt

De Tweede Kamer gaat volgende week met reces, en het kabinet moet voor Prinsjesdinsdag, 15 september 2026, een begroting voor 2027 gaan opstellen. Gaat dat lukken, nu dit kabinet van debat naar debat voortstrompelt, of haalt Jetten Prinsjesdag niet? Of komt hij met een begroting die alleen maar tot de conclusie kan leiden dat zijn minderheidskabinet een mislukt experiment is?

Alle uitdagingen waar het kabinet-Jetten zich tot nog toe door gemodderd heeft, zijn nog kinderspel met de opgave waar het nu voor staat: het opstellen van een nieuwe begroting. VVD, CDA en D66 moeten het niet alleen onderling eens worden over belangrijke keuzes, maar ook eindelijk eens een list verzinnen om als minderheidskabinet meerderheden in Tweede en Eerste Kamer te vormen.

Dit minderheidskabinet, vandaag 124 dagen aan de macht, had een moeizame, zo niet valse start. De verhoudingen met de linkse oppositie en de zogeheten 'sociale partners' (vakbonden en werkgeversorganisaties) kwamen direct op scherp te staan. De voorgenomen verhoging van de AOW-leeftijd, de bezuinigingen op de sociale zekerheid (6,5 miljard), en het moeizame debat rond Sjoerd Sjoerdsma's begroting voor ontwikkelingssamenwerking tekenden het moeizame begin van de

nieuwe regering.

De plannen met betrekking tot de AOW-leeftijd werden schielijk ingetrokken om de bonden aan tafel te krijgen, maar deze week staakte de NS nog om álle bezuinigingen van tafel te krijgen. Sjoerdsma heeft zijn begroting weten te redden met een 'kasschuif'-truc, maar de gelijktijdige deal met de VVD over een wetsvoorstel tegen de verheerlijking van terroristisch geweld, heeft de verhouding tussen dit kabinet en de linkse oppositie natuurlijk geen goed gedaan.

Gisteren presenteerde het kabinet een pakket aan stikstofplannen. Wat de inhoud en verdere uitwerking van dit pakket ook zal zijn, nu al is duidelijk dat die plannen vergaande consequenties voor boerenbedrijven in de omgeving van natuurgebieden zullen hebben. PRO (voorheen GL-PvdA) kan de coalitie in de Tweede Kamer aan een meerderheid voor deze plannen helpen, maar in de Eerste Kamer is meer nodig dan alleen de steun van PRO. En nu al tekent zich een hete zomer van boerenprotesten af.

Alle plannen kunnen binnen de coalitie alleen na moeizame debatten tot stand komen. De VVD staat nu eenmaal (iets) anders in de wedstrijd dan CDA en D66. De VVD is wel overtuigd van de noodzaak van bezuinigingen op de sociale zekerheid en heeft over het algemeen oog voor de belangen van ondernemers.

Onderschatting bij Jetten

En als die plannen al tot stand komen, is het een titanenklus om er in het parlement meerderheden voor te vinden. Jetten heeft dit onderschat. Bij het aantreden van zijn kabinet werd nog gedacht dat de ministersploeg met een beroep op een nieuwe cultuur van denken in termen van het algemeen belang, met wisselende meerderheden haar plannen kon realiseren. Bij onderwerp X over rechts, bij onderwerp Y over links.

Maar dat was buiten de werkelijkheid gerekend. Een deal met rechts is voor links reden om een andere deal af te wijzen of de prijs die voor steun moet worden betaald, te verhogen. En vice versa. Denk aan de steun van de VVD voor de begroting van Sjoerdsma, in ruil voor het opnieuw indienen van het wetsvoorstel tegen terrorismeverheerlijking. En wil PRO de stikstofplannen steunen als de bezuinigingen op de sociale zekerheid daarnaast gewoon doorgaan?

De oplossing is dan natuurlijk om met een vaste gedoogpartner te gaan werken, die bereid is om de regering en haar begroting te steunen in ruil voor enkele afspraken op voor die partij belangrijke dossiers. Deze optie is eigenlijk al in de formatie afgewezen: de VVD blokkeerde een akkoord met PRO, D66 wilde niets weten van vaste gedoogsteun van JA21.

Steun van rechts

De onzekerheid waar dit kabinet mee worstelt, kwam duidelijk aan de oppervlakte in het recente debat over de vermeende normalisering van extreemrechts gedachtegoed in samenleving en politiek. Het debat was aangevraagd door Jesse Klaver, in een opzichtige poging niet alleen Forum voor Democratie maar ook de PVV en de groep-Markuszower in een cordon solitaire te isoleren en het kabinet daarmee tot een onvoorwaardelijke keuze voor samenwerking met links te dwingen. Maar die keuze maakte Jetten niet: samenwerking met bijvoorbeeld Markuszower werd niet onverbiddelijk uitgesloten.

Al die politieke kwesties en de moeizame discussies van de afgelopen honderd dagen zijn nog maar een luchtig voorspel op de uitdaging voor deze hete zomer: het opstellen van een begroting. Voordat minister Heinen van Financiën zijn koffertje met de Miljoenennota naar de Tweede Kamer kan brengen, moeten er of de nodige interne discussies worden gevoerd.

En de belangrijkste discussie betreft natuurlijk de vraag: meer geld lenen, belastingverhoging voor de rijken of juist bezuinigen? De VVD wil natuurlijk ‘hervormen’ en de staatsschuld niet verder laten oplopen, de anderen zullen ruimte zien bij het feit dat de staatsschuld op dit moment ‘slechts’ 44 procent van het bbp bedraagt, terwijl die van de EU 60 procent mag zijn. Bij de al bestaande heikele kwesties zijn de box3-problematiek gekomen en de miljarden aan investeringen die nodig zijn om onze wegen en bruggen te onderhouden.

Voor Defensie zijn investeringen nodig die voorheen ondenkbaar waren. Al die miljarden worden voor een deel betaald met een nieuwe ‘vrijheidsbelasting’ (5 miljard) en met bezuinigingen in de sociale zekerheid, kortingen op het eigen risico in de zorg en een hogere inkomstenbelasting. De kans is zo goed als nihil dat deze plannen het in de huidige Tweede Kamer gaan halen.

En dan hebben we het nog niets eens over de maatschappelijke protesten die de

plannen van dit kabinet oproepen. Een uitweg zou het sluiten van brede, meerjarige akkoorden zijn, maar de oude Haagse logica (de tegenstelling tussen coalitie en oppositie) heeft natuurlijk nog geen plaats gemaakt voor een nieuwe politieke cultuur waarin kabinet én oppositiepartijen over hun eigen schaduw heen springen.

Het kan niet goed gaan, deze zomer. Het scenario dat zich aftekent is ruziën en voortmodderen, waarbij de val van dit mislukte experiment met een minderheidskabinet slechts uit vrees voor verkiezingen wordt voorkomen.

Wynia's Week** is er altijd, koud of warm. **Steunt u onze vrije journalistiek? Hartelijk dank!